

13.februar 2021

Hørings svar - forslag om endringer i forskrift om stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler, brystprotese, ansiktsdefektprotese, øyeprotese og parykk

Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) har sendt på høring et forslag om endring i forskrift 18. april 1997 nr. 336 om stønad til dekning av utgifter til ortopediske hjelpemidler, brystprotese, ansiktsdefektprotese, øyeprotese og parykk (ortopediforskriften). Bakgrunnen er endringene i de nasjonale faglige retningslinjene for helsehjelp til personer med kjønnsinkongruens i 2020.

Det er behov for å endra ortopediforskrifta i tråd med ny kunnskap, nye nasjonale faglige retningslinjer og endringer i kodeverket ICD frå januar 2020. ASD skriver i høringsnotatet følgende: «*Kjønnsdysfori har ulike uttrykk og gradar. Ubehag og plagar er ei subjektiv oppleving. Nokon vil kanskje ha behov for ein parykk, eller ynskje om å fjerne andletshår. Andre har behov for brystprotesar, hormonbehandling eller både hormonbehandling og kirurgi. Fleire har behov for psykososial støtte og rettleiing. Det er få pasientar som har eit ynskje om ei endring av alle kjønnskarakteristika. For nokre vil ein brystprotese vera ei fullgod erstatning for eit kirurgisk inngrep.*»

Videre skriver ASD at gjeldende regelverk forutsetter et tilsagn om medisinsk og/eller kirurgisk utredning og behandling for å få stønad til hjelpemiddel. Dette innebærer at noen personer må gjennomgå inngrep eller behandlinger som ikke alltid er ønsket eller nødvendige. Ved enklere tilgang på symptomlindrende kjønnsbekreftende tiltak kan det medføre bedre tilfredshet, bedre livskvalitet og mindre sykeliggjøring for personer med kjønnsinkongruens. Personen kan selv vurdere effekten og avslutte bruken hvis tiltaket ikke har ønsket virkning.

Norsk forening for allmennmedisin (NFA) støtter de foreslåtte endringene i forskriften.

Det er hensiktsmessig at hjelpemidler som brystproteser og parykk kan rekvireres tidlig i behandlingsforløpet for kjønnsdysfori. Personen får mulighet til å utforske og lindre sin kjønnsinkongruens på en bivirkningsfri og reversibel måte. At hjelpemiddelet kan rekvireres på grunnlag av legeerklæring gjør det lett tilgjengelig, og det kan bidra til en god forankring av problemstillingen hos fastlegen. Med Helsedirektoratets nye nasjonale retningslinjer for helsehjelp til personer med kjønnsinkongruens følger en mer desentralisert og differensiert behandling der det er grunn til å tro at fastlegene vil få en større rolle.

Det er fortsatt slik at hver fastlege vil ha kun et fåtall pasienter med kjønnsinkongruens på sin liste, og man kan ikke forvente spesialisert kompetanse i primærhelsetjenesten. Mer inngripende behandling og tiltak for denne pasientgruppen bør som hovedregel håndteres i spesialisthelsetjenesten med god oppfølging i primærhelsetjenesten, men det er hensiktsmessig at de nevnte hjelpemidler kan rekvireres uten krav om diagnostisering i

spesialisthelsetjenesten. Det er den kjønnsinkongruente personen selv som stiller diagnosen og jf. lov om endring av juridisk kjønn (LOV-2016-06-17-46) § 2 har alle personer bosatt i Norge som opplever å tilhøre det andre kjønn enn det vedkommende er registrert med i folkeregisteret, rett til å få endret sitt juridiske kjønn. Kjønnsinkongruens er en definert diagnose i ICD-kodeverket, men det betyr ikke at tilstanden skal forstås som en sykdom. Den foreslåtte endringen innebærer en ytelse knyttet opp mot en legeerklæring som bekrefter diagnosen og ikke sykdom, skade eller lyte.

NFA støtter at forskriftsendringene gjør det lettere å følge prinsippene om behandling på laveste effektive omsorgsnivå, samt motvirke overbehandling. Forslaget innebærer anerkjennelse av mangfold og selvbestemmelse; det er personen selv som definerer sin kjønnsidentitet, og trenger ikke lenger trenger å passe inn i en binær forståelsesmodell for å få dekket utgifter til hjelpemidler.

I tråd med dette hadde det vært ønskelig at «binder» (brukes til å flatklemme bryster), penisprotese for personer tildelt hankjønn ved fødselen, samt fjerning av ansiktshår hos dem som ble tildelt hankjønn ved fødselen, kunne falle inn under samme type ordning.

Med vennlig hilsen

Marte Kvittum Tangen
leder

Mari Bjørkman
leder NFA faggrupper for lesbisk- homofil-, bifil- og transhelse